

UČITELJSKI TOVARIŠ

Glasiló avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva

Vse spise, v oceno poslane knjige itd. je pošiljati samo na naslov:

Uredništvo Učiteljskega Tovarisa
v Idriji.

Rokopisov ne vračamo.

Vse pošiljatve je pošiljati franko.

Učiteljski Tovarish izhaja vsak petek popoldne
Ako je ta dan praznik, izide list dan pozneje.
Vse leto velja 10.— K
pol leta 5.—
četrt leta 2:50
posamezna številka po 20 h.

Za oznanila je plačati od enostolpne petit-vrste,
če se tiska enkrat 14 h
dvakrat 12
trikrat 10
za nadaljna izvršenja od petit-vrste po 8 h.
Oznanila sprejema Učiteljska tiskarna (telefon št. 118).

Naročnino, reklamacije, to je vse administrativne stvari je pošiljati samo na naslov:

Upravništvo Učiteljskega Tovarisa
v Ljubljani.

Poštna hranilnica št. 53.160.

Reklamacije so proste poštnine.

Prihodnja številka „Učiteljskega Tovarisa“ izide, ko bo njega redno doposiljanje zopet omogočeno.

Učenje drugega deželnega jezika.

Trst, koncem maja 1915.

Na Češkem se vrši sedaj važna in zanimiva diskusija o vprašanju pouka v drugem deželnem jeziku, o predmetu torej, ki je v najtesnejši zvezi z drugo potrebo neizmerne važnosti za državo, s potrebo, da se narodi te monarhije približajo drug drugemu, se spoznavajo med seboj in se po tej poti začno medsebojno ceniti in spoštovati. V resnici je poznavanje drugega deželnega jezika in preko tega tudi gospodarskega in kulturnega stremljenja najbolje sredstvo za dosego označenega velikega smotra. Čehi so bili vedno in dosledno za učenje nemškega jezika, dočim so Nemci na Češkem — iz napačno umevanih razlogov narodnega egoizma — temu naravnost fanatično nasprotovali. V zadnji čas pa se zdi, da se je v nemškem taboru začel pripravljati preobrat v tem pogledu.

Državni šolski zakon iz leta 1869. pravi, da je za nenemških meščanskih šolah zaukazati učenje nemškega jezika. Paragraf 19. državnih zakonov pa odpravlja obvezo pouka v drugem deželnem jeziku, in Nemci so izrabljali to določbo v smislu, da pouk v drugem deželnem jeziku ne sme biti obvezen. To pa zato, da so na nemških srednjih šolah odpravili obvezni pouk češkega jezika. S tem so v razpaljenem svojem nacionalizmu zabarikadirali poti do gori omenjenega smotra: do zblíževanja in medsebojnega spoznavanja med obema narodoma. To načelo neobveznosti učenja drugega deželnega jezika so izvajali tako strogo, da je bil v slučajih, ko so nemški starši zahtevali, naj se njihovi otroci uče češkega jezika, ta pouk tak, da je ostal — brezuspešen!

Ali kakor se že rado dogaja v človeškem življenju, da je rezultat drugačen,

nego je človek računal, je prišlo tudi tu: kar so Nemci srdito branili kot svojo predpravico, se je v svojih posledicah pokazalo kot škoda za Nemce na Češkem. Čehi so se učili nemškega jezika, Nemci pa ne češkega, kar je ustvarjalo za Čeha veliko prednost. Kjerkoli je bilo potrebno poznavanje obeh deželnih jezikov, so Nemci tožili, da jim Čehi odjemljejo službe. In tako je prišlo, da so začeli počasi spoznavati tudi Nemci, da je pouk v drugem deželnem jeziku na srednjih šolah dobrota ter da ga je treba zahtevati kot svojo pravico! Nemci občutijo na lastni koži, da nasprotovanje učenju drugega deželnega jezika nikakor ni odgovarjalo njihovemu narodnemu interesu. Praška »Union« pravi, da je to nasprotovanje iz nasprotja do ljudstva brez razlike narodnosti po znanem proslulem reku: Divide et impera! Po onemogočenju direktnega razgovora naj bi se sploh onemogočil vsak sporazum! Le veseliti da se je treba na tej izpremembi nazorov v nemškem taboru, Čehi so bili vsekdar za pošteno enakopravnost obeh narodov v kraljestvu. Zato je le z zadovoljstvom pozdravljati dejstvo, da so Nemci začeli odstranjati temu nasprotujočo tendenco v obojšajih med obema narodoma.

Važne razloge imamo tudi mi, da obračamo pozornost na to gibanje na Češkem. V razmerju med obema narodnostima v našem Primorju v narodnem pogledu je mnogo analogije z onim na Češkem. Priznано bodi, da je tisto narodno nasprotje pri Italijanih proti Slovanom do neke vrste prirojeno in privzgojeno in to po agitaciji zaradi neke resnične bojazni pred slovansko nevarnostjo, ali naše uverjenje je, da bi se to sovraštvo proti nam ne bilo nikdar tako razpalilo, ako bi bilo italijansko ljudstvo bolje poznalo nas, našo vrednost, naš razvoj, naše namene! A da nas ni poznalo, temu je prvi vzrok ta, ker ni poznalo našega jezika, da se ni moglo direktno porazgovarjati z nami, čitati v izvorniku naše izjave, pojasnila in obrambe. Kar se mu je predlagalo kot naše izjave, so bila — podtikanja, tendenciozno prikrojena v svrhu hujskanja in podžiganja narodnega sovraštva. Mnogi, mnogi naših italijanskih sodeželanov so nas sovražili, ker nas — niso poznali! Tako je bilo tudi pri nas

na Primorskem nepoznavanje našega jezika od italijanske strani barikada, ki je zapirala pot do zblíževanja in do znosljivih odnošajev med obema narodnostima.

Vojna.

CESARJEV MANIFEST.

Njega c. in kr. Apostolsko Veličanstvo je najmilostiveje blagoizvolilo izdati sledeči Najvišji rokopis in manifest:

Ljubi grof Stürgkh!

Naročam Vam, da obče razglasite priloženi manifest »Mojim narodom«.

Na Dunaju, 23. maja 1915.

Stürgkh s. r.

Franc Jožef s. r.

Mojim narodom!

Kralj italijanski Mi je napovedal vojno.

Zvestobo je prelomila kraljevina italijanska svojima zaveznikom, kakor zgodovina ne pozna enakakega.

Več nego trideset let je trajala zveza, v kateri je mogla Italija množiti svojo teritorialno posest in se razcvitati, kakor nikdar ni slutila, sedaj nas je Italija zapustila v uri nevarnosti in je z razvitimi zastavami prešla v tabor naših sovražnikov.

Mi nismo ogrožali Italije, nismo krutili njenega ugleda, nismo se dotaknili njene časti in njenih interesov; vedno smo zvesto izpolnjevali Svoje zavezniške dolžnosti in smo ji nudili Svojo zaščito, ko je šla na bojišče.

Storili smo še več: Ko je začela Italija s svojim pohlepnim očesom gledati čez naše meje, smo bili odločeni za velike in bridke žrtve, za žrtve, ki so posebno bolele Naše očetovsko srce, samo da ohranimo zavezniško razmerje in mir.

Toda pohlepnost Italije, ki je mislila, da je treba izkoristiti trenotek, se ni dala potolažiti.

In tako se mora izpolniti usoda. Mogočnemu sovražniku na severu so se Moje armade zmagoslavno upirale v desetmesečni gigantični borbi in v najzvestejšem sobojevništvu v vojskami Mojeja presvetlega zaveznika.

slovstvo« Pavla Flerèta spis »Učiteljeva knjižnica o delovni šoli«. Namen svojega dela označuje pisatelj sam z besedami: »Da olajšam slovanskemu učitelju iskanje v labirintu mnoge zapisane besede, sem sestavil mal zapisnik del in delc, ki mu bodo dobro služila v orientiranju. Ne samo teoretičnih, tudi praktičnih navodil bo našel tu.« — Zapisnik je razdeljen v dva dela; v prvem so navedeni slovanski spisi, v drugem oni iz tuje. — Delo je po možnosti točno in popolno. Služilo bo dobro svojemu namenu.

V »Razpravah« čitamo najprej spis dr. K. Ozvalda: »Sodobno stanje vzgojeslovnega in dušeslovnega prizadevanje v Nemcih« — delno poročilo »Jahrbücher der Philosophie II.« — ki zbuja brez dvoma mnogo zaslužnega zanimanja. — Na drugem mestu objavlja tovariš L. Černe j svoje predavanje z uradne učiteljske skupščine v Celju 1. 1913.: »Kako navajamo mladino, da bo po izstopu iz šole rada in s pridom čitala?« Referat je temeljito delo praktičnega in razumnega šolnika, spleteno mestoma z duhovitimi opazkami in zaključki; n. pr.: »Tisti, ki imajo v rokah usodo učiteljstva, naj pomislijo, da je v rokah tega učiteljstva bodočnost naroda.« — Končno je natisnjen začetek J. Bračuna razprave: »Zrak in njegove sestavine«. Razprava ima po pisateljevi izjavi namen, »ponuditi bralec, kolikor mogoče v poljudni obliki najvažnejše o zraku in njegovih sestavinah«. Med tekstom so tudi 4 risbe.

Novi zavratni sovražnik na jugu jim ni nov nasprotnik.

Veliki spomini na Novaro, Mortaro, Kustoco in Vis, ki so ponos Moje mladosti, in duh Radeckega, nadvojvode Albrehta in Tegetthoffa, ki še živi v Moji vojni moči na kopnem in na morju, so mi poroki za to, da bomo tudi proti jugu uspešno branili mejo monarhije.

Pozdravljam Svoje v boju izkušene zmagonosne čete. Zaupam njim in njihovim voditeljem! Zaupam Svojim narodom, katerih brezprimerni požrtvovalnosti gre Moja najiskrenejša očetovska zahvala.

Vsemogočnega pa prosim, da blagoslovi Naše zastave in vzame Našo pravično stvar v svoje milostno varstvo.

Na Dunaju, 23. maja 1915.

Franc Jožef s. r.

Stürgkh s. r.

ZEMLJA.

Kaj si storila, zemlja podovita, da orjejo po tebi kremplji smrti, da bijejo po grudih konj kopita?... Glej valovito žitno polje in razbrstelo glej podolje! Kaj upi so zato, da so nam strti? In z vrha v znožje slap zelen šumi: pojoče loze vzklik rodeče sile! V vrteh pomlad razgaljena stoji... Oči — da ne bi več lepote pile? Vse bilo je... v spominu le živi?... O, zemlja, ti ljubeča mati, ti ljubljena, nam darovana! Vsa si kot ena sama rana, a blaga še v bolesti si! Ko je trpinu pot končana, kje mu pokoja je iskati? Objameš ga dobrotno ti! Iz tebe vate se nagiblje pot, le v tvoji temi ni prevar in zmot!

Krvi semena padajo naté — s čim materinstvo tvoje oplodé? Ko novi dan nad tabo se razmahne, iz tebe v nas življenje novo dahne; lepote slušajoč oblasti, v prenovljeni te zremo veličasti! Priklenjeni smo náte — tvoji, svoji — živeči in mrjoči, uničujoči in ustvarjajoči — ljudje v nikdár dobojevanem boji!

G.

LISTEK

Letošnji knjižni dar Slovenske Šolske Matice.

Svetovna vojna je vplivala tudi na delovanje naše S. Š. M., ki se je prav lepo razvila ter doslej nemoteno in vsako leto uspešneje vršila svoj kulturni program.

»V skromnem obsegu izhajajo letos naše publikacije«, pravi H. Schreiner, predsednik S. Š. M., »Kdo bi se temu čudil? Kamor pogledamo, povsod je v sedanjem času skrčeno ali pa popolnoma prekinjeno vsako znanstveno in kulturno delo. Ormenje topov in rožljanje orožja preobneva, prešumeva in prevreščuje tiho, mirno pesem kulturnega delovanja. Veliko naših tovarišev stoji v vojnih vrstah, ki namesto knjige vihre bridke meče. In mi, ki smo doma ostali, tudi mi se težko lotimo nam k srcu priraslega dela. A vendar ne moremo in ne

smemo prekiniti tega dela. To bi bilo za nas in našo kulturo neizmerna škoda.«

Stoječ na tem pravilnem temelju, nam je dala S. Š. M. letos, kolikor je mogla in smela z ozirom na svoj moralni in materialni položaj. Tudi za ta knjižni dar smo ji od srca hvaležni. Saj nam na polju znanstvene pridobitve ne sme biti toliko za količino nego za kakovost. Drugič pa nam kaže delo S. Š. M., da je naša znanstvena organizacija zdrava in plodovita celo v času, ko piše ves kulturni svet nova poglavja svoje zgodovine s krvjo svojih sinov in s plamenečim žarom svoje posesti! — Dajte nam sredstev in pogojev, pa boste videli, kako visoko in smelo zakipi kupola naše kulturne veličine!

Oglejmo si sedaj, kolikor nam to dopušča prostor in čas, obe knjigi, ki ju je s priznano ličnostjo natisnila Učiteljska tiskarna.

Pedagoški Letopis.

XIV. zvezek. — Uredil H. Schreiner.

Po uvodnih besedah predsednika H. Schreinerja, ki smo jih citirali zgoraj, je priobčen pod zaglavjem »Pedagoško

USODA UČITELJEV V VOJNI.

Ljudskošolskih učiteljev iz Bosne in Hercegovine je v vojni 82. — Učiteljev trgovskih in srednjih šol iz Bosne in Hercegovine je pod orožjem 26. — Izza zadnjega izkaza je padlo čeških učiteljev 178, ranjenih pa je 556. — Nemških učiteljev s Češke je padlo 160, ranjenih je 382. — Ogrskih učiteljev je v vojni 5000. Od teh jih je padlo 41, ranjenih je 206. Sedaj je ogrski naučni minister izdal naredbo, da so učitelji v starosti od 38. do 42. leta oproščeni. — Francoska vlada je svoje učitelje poslala na njihova službena mesta, da v svojih šolskih občinah zapišejo vse, kar se je tamkaj dogodilo, odkar je izbruhnila vojna. Vsi ti zapiski bodo pozneje natisnjeni v posebni knjigi.

PREDČASNA OPROSTITEV VAJENCEV.

Dne 20. maja se je razglasila cesarska odredba z dne 17. majnika 1915, ki določa, da se učna doba tistih vajencev, ki so povodom sedanjega vojnega stanja kot črnovojniki pritegnjeni črni vojski, smatra za končano, če so se učili vsaj dve leti, preden so odrinili v vojaško službo.

SLUŠATELJI PRAVA.

ki naj bi kmalu napravili državne izkušnje in ki čakajo na poziv v črno vojsko, smejo napraviti izkušnje izjemoma neposredno prej, ko morajo pod orožje, in sicer izjemoma še prej, preden se konča semester. Podrobnosti se zvedo pri dekanih tih pravnih fakultet.

MEDNARODNA »RDEČA ZVEZDA«.

Švicarska društva za varstvo živali nameravajo ustanoviti takozvano mednarodno »Rdečo zvezdo«, ki bo imela isto nalogo za v vojni ranjene in obolele živali, kakor »Rdeči križ« za vojake. Na mednarodni konferenci, ki se sestane dne 24. julija v Ženevi, bo predlagano, da naj se zaprosi švicarski zvezni svet, da naj prevzame in prične akcijo za ustanovitev te institucije po mednarodnih pogodbah.

IZVEN ITALIJE BIVAJOČI ITALIJANI.

Graška »Tagespost« posnema po listu »Nowa Reforma« statistiko izven Italije bivaajočih Italijanov. Po zadnjem ljudskem štetju je v Avstriji 768.000 Italijanov, od teh na Tirolskem 368.000 (na 561.000 pripadnikov drugih narodnosti), na Tržaškem 119.000 (na 111.000 drugih), na Goriškem 90.000 (na 117.000 drugih), v Istri 147.000 (na 256.000 drugih). V zadnjih treh deželah so Slovenci v premoči, in sicer jih je na Goriškem 155.000, v Trstu 57.000, v Istri 223.000. Na Francoskem živi 1.100.000 Italijanov, od teh na Savojskem nad 500.000, na Korziki 300.000, v Tunisu 125.000 (proti 35.000 Francozov). V Švici je nad 300.000 Italijanov, od teh samo v kantonu Tešin 156.000.

POSLANEC DOBERNIG O NOVI UREDBI V AVSTRIJI.

Koroški poslanec Dobernig je bil te dni na letnem zborovanju solnograške nemško-svobodomiselnih narodnih zvez in je podal programatično izjavo za novo uredbo Avstrije. Misliti je na novo dogradnjo Avstrije. Z delom za reforme bo-

Občno vzgojeslovje z dušeslovnim uvodom.

NB. Občno vzgojeslovje. — Sestavil Viktor Bežek.

Ravnatelj Viktor Bežek vztrajno in z nezmanjšano energijo nadaljuje svoje delo, ki je pač edino te vrste v slovenskem poljudno-znanstvenem slovstvu. — Knjiga ne kaže samo, da pisatelj popolnoma obvlada predmet, ampak dokazuje tudi, da obravnava vsako poglavje s tisto ljubeznijo in vnemo, ki napravlja na videz še tako abstraktna in pusta vprašanja tudi laiku simpatična in umljiva. Zato je, recimo, poglavje o domači vzgoji zlata vredno. Pa tudi vsi drugi odstavki pričajo, kako se da neobgledna vzgojeslovje popularizirati, da pride do dobrega imena, veljave, umevanja in — kar je glavno — uvaževanja.

O tej Bežkovi knjigi piše Simon Dolar v 2. zvezku letošnje »Vede«: »Z velikim zanimanjem in užitkom sem čital knjigo. Primerjal sem jo z raznimi knjigami enake vrste in reči moram, da srečno in uspešno tekmuje z njimi. Pisatelj nam je podal v tem splošni samostojno

dočnosti je treba začeti takoj. Nepremično podlago mora tvoriti tesna zveza med ljudstvom, državo in dinastijo, ki predstavljajo nerazdružljivo celoto. Na taki podlagi moremo zgraditi pomlajeno Avstrijo, v kateri se dragocene moči, ki so šele v časti vojne prišle do veljave v vsej veličini, morejo smoteno porabiti in se ne smejo več razcepljati, kakor so se poprej. Ne glede na druge temeljite obnove bo nujno potrebna reforma uprave in parlamenta. Pri poslednji pa treba ohraniti načelo splošne volilne pravice. Med najvažnejše naloge prihodnje Avstrije sodi skrb za izpopolnitev vojske in za ojačenje gospodarske samooskrbe, kakor delo za stabiliziranje razmerja do Ogrske, in slednjič: čim tesnejša gospodarska zveza med monarhijo in nemško državo.

ZA STIKE MED OGRSKIMI IN AVSTRIJSKIMI PARLAMENTARCI.

Madjarski list »Az Est« priobčuje razgovor svojega poročevalca s predsednikom avstrijske poslanske zbornice Sylvestrom, ki je rekel:

Za vse slučaje bi bilo koristno in smoteno, ako bi ogrski in avstrijski parlamentarci prihajali na neobvezne sestanke v svrhu izmenjavanja idej.

Odkrito priznava, da je pripravljen poprijeti tozadevno iniciativo, posebno še, ako bi vedel za gotovo, da se ta ideja ugodno sprejme v ogrskem političkem svetu. Dr. Sylvester je zlasti gospodarska vprašanja označil kot taka, da bi mogla biti predmetom takih razgovorov. Uravnava gospodarskega razmerja med Avstrijo in Ogrsko bi se mogla vršiti ob veliko ugodnejših predpogojih, kdaj kdaj poprej. Posebno v vprašanih bodoče trgovinske politike glede balkanskih držav bi bila taka izmenjava jako primerna.

»NEMŠKO-ČEŠKI ODBOR«

na Dunaju je izdal nastopni proglas: Somiščani! Bolj nego kdaj je pridobila na pomenu beseda Palackega, da bi morali Avstrijo ustvariti, ako bi je ne bilo. Veliki čini naše vojske zbuja tudi v omahujočih in neodločnih zopet vero, da spoznavajo, da le svobodno združenje germanstva in slovanstva more nuditi vsej kulturni skupnosti osvoboditev od strahu za obstanek temne reakcije in sovraštva med ljudmi. Prišel je čas, ko morata oba naroda, podobno razdvojenima bratoma, začeti, da ne bosta videla drug na drugem, kar je slabega, marveč, kar je dobrega ter da bosta dajala človeški slogi prednost pred čuvstvom neprijaznosti. Ko jih je pozval cesar, so stali vsi narodi Avstrije za njim, sedaj pa je prišel dan, ko naj tudi doma stoji drug drugemu ob strani. Zmirite se! Sledite zastavi kulturnega človeštva! Potrebujete skupne državne zveze, in skupnost potrebuje Vašega sodelovanja. Slovanska duša — osvesti se! V veden znak za to pozivlja proglas na podpisovanje vojnega posojila in je za nemško-češki odbor podpisan dr. Henrik Herbatschek, odvetnik na Dunaju.

NAŠA UPRAVA NA RUSKEM POLJSKEM.

Iz glavnega poročevalskega stana poročajo: Najvišje armadno povelje je izdalo dnevno povelje, ki se bavi z ustanovitvijo vojaških gubernementov v zasedenih pokrajinah Ruske Poljske. Po tem povelju se bo iz sedanjega upravnega

delo, ki se ne naslanja na ta ali oni »vzor«. Zbral je v njej ogromno gradivo v tako lepem, lahko umljivem slogu, da knjigo težko odložiš, dokler je nisi prečital. Poudarjam, da se Bežek ni odtegnil nobenemu modernemu pedagoškemu problemu. Upošteval je s spretno roko zdravo jedro različnih vzgojnih smeri, kakor so intelektualizem, naturalizem, socializem, politizem, individualizem, etizem in estecizem, ter uvažuje vzgojni ideal: harmonsko vzgojo. Teorija in praksa sta v lepem skladu. Koliko navodil za vzgojevalce in vzgojevalke, za učitelje in roditelje — posebe še za naše razmere — prava ljudska knjiga! Ni mi treba posebe priporočati dobre knjige, saj se sama najbolje priporoča. Opozoril bi samo naše starše, naj jo s pridom čitajo in si prilaste obilo njenih zlatih nauk. Knjiga me navdaja z najboljšo nado, da bo i ostali del Bežkovega »Vzgojeslovja« — didaktika in zgodovina — tvoril dragocen knjižni zaklad.

Od ocenjevalca Dolarja izrečeno opozorilo naj udeležiti naše učiteljstvo, ki ima največ prilike, da prihaja v dotik s starši. Potem bo dobra Bežkova knjiga rodila tudi dober sad!

okolija enega armadnega etapnega poveljstva z okraji Dombrova, Oklusz, Miechov, Wloszczowa, Pinczow, Stopica in Kielce ustanovil c. in kr. vojaški gubernement Kielce, iz sedanjega upravnega okolija armadnega etapnega poveljstva Noworadomsk, Petrikov, Opcocno in Konskie c. in kr. vojaški gubernement Petrikov. Sedež vseh uradov bo v vojaškem gubernementu Kielce začasno Miechov, pozneje Kielce, v vojaškem gubernementu Petrikov pa glav. mesto tega gubernementa. Oba vojaška gubernementa sta direktno podrejena najvišjemu armadnemu poveljstvu, oziroma najvišjemu etapnemu poveljstvu.

RESNA STATISTIKA.

Zadnji statistični zvezek, ki jih mesečno izdaja ogrski statistični urad, kaže žalostne pojave v letu 1914. Število porok je bilo znatno manje, nego v poslednjih treh letih in zостаia daleč za povprečnim številom zadnjih treh letetj. (149.154 nasproti 195.030 v letu 1913, 182.373 v letu 1912. in 193.482 v letu 1911.). Temu padanju je vzrok vojna. Ali več skrbi dela nazadovanje rojstev (74.058 ali 43:3 na tisoč nasproti 735.226 ali 34:5 na tisoč v letu 1913., 765.891, ali 36:3 na tisoč v letu 1912. in 732.767, ali 35 na tisoč v letu 1911.). To nazadovanje se v zadnjih treh letih opaža vedno bolj in postaja vedno večje. Sicer so tudi slučajni smrti redkeji, vendar za 2 od tisoč umrljivost večja, nego število rojstev.

VOJNA IN ŠOLE.

»Pester Lloyd« piše: Kakor poročajo iz Aten, so zaradi odredbe italijanske vlade zaprli vse italijanske šole v Carigradu, ne da bi počakali na izkušnje. Profesorji in učitelji teh šol so odpotovali v Italijo. Tudi italijanske šole v Romuniji so prenehale s poukom. — Italijanski kralj je ukazal, da zapro vsa italijanska vseučilišča. — Na južnem Tirolskem so v laškem delu dežele zaprli vse šole, v nemškem delu, v kolikor je prišlo v šole vojaštvo. — V Gradcu ne mislijo predčasno zaključiti pouka na srednjih šolah. V kolikor je v šole prišlo vojaštvo, so dobili nove šolske prostore v zasebnih hišah.

CESARSKA NAREDBA O VOJAŠKI OBLASTI.

Uradna »Wiener Zeitung« prijavlja cesarsko naredbo z dne 23. maja 1915 glede prenosa pravic političke uprave. Glasi se: Na podlagi § 14. državnega osnovnega zakona z dne 21. decembra 1867., drž. zak. št. 141. določam: Najvišjemu zapovedniku za vojne operacije proti Italiji določenih delov oborožene sile je dano dovoljenje, da sme v pokneženi grofiji Tirolski, v deželi Predarlški, v vojvodinah Solnograški, Štajerski, Koroški in Kranjski, v pokneženih grofijah Goriški in Gradiščanski, v mejni grofiji Istri in v mestu Trstu z njegovim ozemljem vred v varstvo vojaških interesov v območju političke uprave, v okviru političkim deželnim šefom pristojnega delokroga izdajati naredbe in dajati povelja in tiste, ki so jih dolžni storiti, k temu prisiliti. Če najvišji zapovednik to pravico porabi, mora zaukazane odredbe takoj naznati političkemu deželnemu načelniku. Politiki deželni šefi, njih podrejene političke in policijske oblasti kakor občinski predstojniki so dolžni, take naredbe in ukaze najvišjega zapovednika točno izpolnjevati in se po njih ravnati. Cesarska naredba stopi v veljavo na dan razglasitve. Z izvedbo je poverjeno skupno ministrstvo.

Dunaj, 23. maja 1915.

Franc Jožef I. r.

Stürgkh I. r., Hohenburger I. r., Forster I. r., Trnka I. r., Zenker I. r., Heinold I. r., Hussarek I. r., Schuster I. r., Engel I. r.

DELO SLOVENSKEGA UČITELJSTVA ZA »RDEČI KRIŽ«.

Učiteljice in učenke dekliške ljudske šole v Ribnici na Dolenjskem so nabrale 266 K; neimenovan nadučitelj svojih podružnic 12 K; skupaj 278 K.

V zadnji številki izkazanih K 26.115:67. Danes izkazanih K 278.—

Doslej nabranih K 26.393:67

Prosimo nadaljnih obvestil, oziroma izpopolnil dosedanjih izkazov!

Josip Kuzminovič.

Dne 25. aprila t. l. je umrl v Zagrebu v bolnici usmiljenih sester Josip Kuzminovič, šolski voditelj v Stari Gradiški. Bil je učitelj izrednih kreposti in vrhlin požrtvovalen član svoje učiteljske organizacije, zato zasluži, da se ga tudi slovenski učitelji spominjamo.

Rodil se je dne 13. marca 1883 v Rujevcu, kjer mu je bil oče učitelj. Nižjo realko in učiteljske je dovršil v Petrinji l. 1901., izpit učne usposobljenosti je napravil l. 1903., l. 1913. pa izpit za meščanske šole. Služboval je v Kumarevu in Dubici, l. 1911. pa je postal šolski voditelj v Stari Gradiški.

Preteklega leta mu zbolil v umrje na sušici ljubljena žena, na isti boleznii zbolil tudi on. Šel se je zdraviti v Primorje, od tam pa je začetkom meseca aprila odšel v bolnico usmiljenih sester v Zagreb. Deset dni pred smrtjo pokliče k sebi predsednika »Saveza hrv. učitelj. društev«, Josipa Kirina, ki mu je izročil svojo oporoko, glasečo se tako, da ostavlja vse svoje imetje — t. j. zavarovalno polico, pohištvo, knjižnico, perilo, obleko, sploh vse, kar je v njegovem stanovanju — z določbo, da »Saveza« osnuje iz tega sklad, ki naj iz njega dobivajo podporo na sušici oboleli hrvatski učitelji in učiteljice.

To plemenito poslednje dejanje zagotavlja Josipu Kuzminoviču časten spomin med hrvatskim učiteljstvom. — Tudi mi se časteč klanjamo spominu plemenitega in zavednega hrvatskega tovariša!

Državljijska vzgoja.

Nemški meščanski reformator Damaschke je izjavil na svojih predavanjih, ki jih je imel nedavno:

Sedaj obstoji državni socializem, ali v mirnih časih pride do občinskega socializma, kakor si ga nismo nikdar mislili. Ali državni in občinski socializem sta samo tedaj resnični kulturni napredek, ko se meje jasno in razločno začrtajo. Državni socializem prehaja v nevarnost za osebno svobodo, za razvoj industrijskih moči, za opravičene samosvoje interese poedinca, če se ne potegnejo povsem jasno in ostro meje med socializmom in pravom poedinca, kjer se po njihovi naravi morajo začrtati. Ta meja leži tam, kjer kak monopol je ali ni naraven, kjer more ali ne more biti.

Mati vseh monopolov je površina zemlje, ki na njej živimo in delamo vsi in kjer moramo biti pokopani, ko je to življenje prišlo h kraju — tla in gruda, iz katere klije vse življenje. V čigar rokah je gruda, ta odloča o ljudeh, ki morajo živeti na njej. Velika usoda, ki po njej trpimo vsi in po kateri Anglija pogine, je v tem, da se z zemljiščem postopa kakor s katerimkoli blagom, ki ga morejo ljudje producirati in transportirati, kolikor hočejo, ker se je to, kar je Bog kakemu narodu enkrat dal, cesar nobeno človeško delo ne more raztegniti, ta gruda, ta domovina pod našimi nogami ponižala na predmet trgovine, umazanega kupčevanja, izčrpavanja, zlorabe. Pri nas v Berlinu je prišlo že tako daleč, da je bilo od dveh milijonov ljudi, ki žive v ožjem Berlinu, le še 9000 lastnikov zemlje, a od teh je bilo devet desetih upraviteljev hipotekarnih bank. Polovica vseh stanovanj v Berlinu je le z eno sobo.

Ko so v šoli prepevali pesmi o domovini, je moral učitelj pokazati na nazorni sliki, kaj je to — domača streha! Da ta domovina ne sme biti samo last nekoliko zemljiščnih družb ali velikih bank, deloma z vnanjim kapitalom, ampak da je nekaj drugega, kar se mora postaviti pod zasebno pravo; to je menda največje, česar se nadejamo od te vojne. To je državljanska vzgoja!

Književnost.

Turci pred táborem u sv. Tylu. Depjepisna povest. Sepsal Julius Slapšák. — Spis byl významenán čestnou obecní rady mesta Lublane. — Ze slovinského preložil Adolff Šustr. — Velké Meziříčí. Nakladatelství Aloise Šaška, knihtiskárna. — Tako se glasi češki prevod Slapšakove povesti »Turci pred Svetim Tilmom«, ki je sedaj izšla v 17. zvezku zbirke »První obrázková knihovna pro českou mládež«. — Med besedilom so natisnjene podobe iz slovenskega originala. — Cena zvezku je 40 vin. — Hvaležni moramo biti prijatelju Adolffu Šustru, da seznanja češko mladež z najboljšim proizvodom naše mladinske literature.

O »šolskih občinah« vobče in posebe. Tako je naslov strokovnjaško pisani razpravi, ki jo objavlja tovariš Pavel Flerè v letošnjem 2. zvezku »Vede«.

Andrej Rapè: Mladini. — IV. zvezek s 14 slikami (strani 94); V. zvezek s 2 slikama (strani 88). — Ljubljana 1915. — Izdalo in založilo »Društvo za zgradbo Učiteljskega konvikta v Ljubljani«. — Natisnila Učiteljska tiskarna. — Cena vsakemu zvezku po 1 K, s poštnino 20 vin. več. — Oba zvezka sta nadaljevanje Rapètovih zbranih spisov za mladino. IV. zvezek obsega 12 povesti, V. zvezek pa 10 povesti. — Vse so pisane v tistem prijetnem, lahkem slogu, ki je lasten spretnemu Rapètovemu peresu. — Ljubeznivi pripovedovalec je realističen v opisovanju prizorov iz mladega življenja, a lepomu poje tudi struna poezije, kadar silka izpominjavo prirode in odkriva raznoliko življenje src in duš. Odkod in zakaj to? Rapè pozna naš mladi svet, lepote in veselja poln, a ki mu tuintam tudi zadahne blesteč sijaj radosti in sreče solza bolesti in meglica prevaranih sanj... Treba je globokega, iskrenega pogleda, da vidi to pestro mlado življenje; treba pa je tudi srca, ki ga razume. Oboje ima Rapè, zato mladina ne odklanja njegovih spisov, ampak jih vesela sprejema v dar, ker so odsev in odmev nje same: kakor bi sebe gledala v zrcalu, ki ne potvarja in ne lepotiči, temveč govori pristno resnico. — Pohvaliti moramo tudi opremo knjig. Zadovoljni pa nismo, da se porablja klišeji, ki so ilustrovali že prej v drugod druge spise in ki so bili natisnjeni v knjigah drugih pisateljev istega založništva. Ilustracija bodi ponazorilo in sestavni del enega spisa, sicer razprši iluzijo. Torej je bolje v takem primeru, da je ni.

Pavel Flerè: Babica pripoveduje... II. — V Ljubljani, 1914. — Natisnila in založila Učiteljska tiskarna. — Str. 64. — Cena vezanemu izvodu 60 vin., po pošti 10 vin. več. — Tudi tem 14 pravljicam je vzel pisatelj snov iz Štrekljevih slovenskih narodnih pesmi in iz hrvaških narodnih pesmi (izdaja »Slovenske Matice« v l. 1913.). — S spretno roko je obdelal Flerè vabljivo snov in jo v jeziku in slogu, ki se na mnogih mestih najtesneje naslanja na izvirnik, podal v vencu babičinih povesti slovenski mladini v razvedrilo in zabavo. — Narodna poezija je dragocen zaklad, zato je prav, da ga odklepamo radoznavemu duhu otroškemu. Pričujoča knjižica brez dvoma zbudil v mnogoterem mladem bralcu radovednost, kako je ta snov obdelana in povedana v pesmi sami. Ali bi ne kazalo, da se iz globokega vrelca narodne pesmi natoči mladini v pristni obliki to, kar je zanjo? Saj taki pesmi, povedani v prozi, tako rada odpade ona očarljivost in naivnost, ki je značilna zanjo. Naj Flerè, ki se je gotovo mnogo pečal s tako poezijo, pozikusi to! — Knjižica, ki je sicer čedno tiskana, bi pridobila za 100%, ako bi jo krasile prikladne ilustracije. Izdatkov nam ne sme biti žal, ako hočemo pokloniti mladini književna darila, ki naj blažeče in razvedrilo vplivajo nanjo! Ako je mladina naš zaklad, ga dvigajmo in brusimo z biseri in demanti!

Srednješolske vesti.

Ravnatelj JULIJ GLOWACKI.

Umril je v Gradcu v pokojeni bivši ravnatelj mariborske gimnazije Julij Glowacki v 68. letu svoje starosti. Vzgojil je na mariborskem zavodu mnogo generacij naše štajerske inteligence. Njegovi bivši dijaki ohranijo blagemu, zaslužnemu šolniku prijazen in hvaležen spomin. — Eden njegovih učencev piše o njem: Pokojnik je deloval kot profesor v vseh naših spodnještajerskih gimnazijskih mestih, in malo bo naše mlajše in tudi starejše inteligence, ki bi ga kot učitelja ne bila spoznala — in kar je glavno, ki bi mu tudi ne ohranila ljubelega spomina. V Ptujju in Celju je učil Glowacki realne predmete, v Mariboru sem ga slišal učiti psihologijo. Ni se vezal nikoli na mrtvo črko, predaval je prosto, tupatam celo dovipno. Znal je biti strog, a v tisti strogosti ni bilo čutiti kake malenkostne in sovražne odurnosti. — Znanstveno se je bavil pokojnik z rastlinstvom in napisal o flori našega Krasa več razprav. Mesto ravnatelja na mariborski gimnaziji je izborno izpolnjeval; nikdar nismo imeli slovenski dijaki kake prilike za pritožbo. V srcu se je čutil pokojnik sam Slovana, dasi tega javno ni veliko kazal; rad je kupoval slovenske knjige. Naša srednješolska mladina je imela v njem izvrstnega vzgojevalca in prijatelja. Naj mu bo zemlja lahka!

Pred okrožnim sodiščem v Sarajevu se je vršila te dni obravnava proti 8 dijakom in 2 obrtnikom iz Mostara zaradi tajnega društva »Srbska djačka omladina«. Obsojeni so bili dijaki Mastilović, Grgjić in Lalić na 1 leto, Ismet Šarić Grdjić, Mitrinović, Bratić in Misita na 10 mesecev težke ječe. V kazni se jim vračuna 6 mesecev od 9 mesečnega preiskovalnega zapora. Obrtnika Doder in Pavlič sta bila obsojena na 1 mesec ječe.

V VIII. činovni razred s 1. junijem t. l. so pomaknjeni profesorji na kranjskih srednjih šolah: Kuno Hočevar, dr. Jožef Jerše, Adolf Raimondi degli Astolfi, dr. Dragotin Lončar, Andrej Plečnik in dr. Matevž Potočnik.

Učiteljski zbor slov. gimnazije v Gorici je daroval podpornemu zalogu »Simon Gregorčič« 27 K namesto venca na krsto gospé profesorja Povšiča.

Poročil se je dr. Alojzij Maček, profesor na gimnaziji v Celju, z gđ. Margareto Ungarjevo.

Učiteljske v Gradski so dne 21. maja zaprli.

Zaključeno šol. V Ljubljani so zaključili šolsko leto na obeh slovenskih gimnazijah, na realki in na obeh učiteljskih. V teh poslopih sta nastanjeni pošteno ravnateljstvo in ravnateljstvo državnih železnic. — Dijaki in dijakinje dobe izpričevala dostavljena po pošti na dom.

Povišanja v šolski službi. V osmi činovni razred je uvrščen okrajni šolski nadzornik Franc Gaberšček, profesor na ljubljanskem učiteljskišču.

Kranjske vesti.

—r— **Vodstvo deklškega liceja** je po dogovoru mestne občine z naučnim ministrstvom tudi nadalje poverjeno profesorju Ivanu Macherju.

—r— **Trgovska in obrtna zbornica** je na svoji zadnji seji izvolila svoje zastopnike v šolske odbore obrtnih-nadaljevalnih šol. Izvoljeni so bili: za Postojno Adolf Jurca, lesni trgovec; za Ribnico Filip Peterlin, usnjarg; za Radovljico Leop. Fürsager, trgovec in zbornični član; za Bled Ivan Rus, trgovec; za Kropo Fran Šolar, vodja žrebljarske zadruge; za Kranj Ivan Rakovec, tvorničar in zbornični član; za Škofjo Loko Fr. Babič, krojaški mojster; za Tržič Fran Deu, strojar; za Rudolfovo Adolf Pavzer ml., zasebnik; za Krško Anton Omersa, črevljarski mojster; za Vrhniko Josip Lenarčič, tvorničar; za Št. Vid nad Ljubljano Simon Juvan, krojaški mojster; za Smartno pri Litiji Ivan Razboršek, trgovec; in za Zagorje-Toplice Dragotin Korbar, gostilničar. — Za zborničnega zastopnika v kuratoriju slovenske trgovske šole v Ljubljani je bil izvoljen zbornični predsednik Ivan Knez.

—r— **Iz ljudskošolske službe.** C. kr. okrajni šolski svet v Litiji je imenoval bivšo učiteljico Pavlo Pelkovo za supletinjo na ljudski šoli Toplice-Zagorje. — C. kr. okr. šolski svet ljubljanske okolice je poveril na mesto k vojakom odišlega nadučitelja Janka Grada učitelja Ivana Čepona z začasnim vodstvom ljudske šole v Mostah.

—r— **Kmetska posojilnica ljubljanske okolice v Ljubljani** je tukajšnji šoli naklonila podporo 30 K. Velikodušni darovalki najsrčnejša zahvala! — Krajni šolski svet in šolsko vodstvo Drenov grič.

—r— **Društvo »Radogoj«** je izročil potom mestnega magistrata ljubljanskega plemenit obrtnik, ki noče biti imenovan, znesek 500 kron. — Naj sprejme neznan rodoljub tem potom iskreno zahvalo za svoj plemeniti dar!

—r— **V ruskem ujetništvu** se nahaja tovariš Miro Trošt, nadučitelj v Dolenji vasi pri Ribnici. Ujet je bil dne 22. marca. Na mesto (Tumaja) je prišel dne 20. aprila, kjer je 50 ujetnikov pri nekem grofu. Podčastniki nadzorujejo, ostali delajo vse potrebno na polju. Hrane ima dovolj, kakor piše.

—r— **Kmetska posojilnica za ljubljansko okolico** je blagovolila med drugim podeliti podporo tudi društvu vpojenega učiteljstva 100 kron. — Za ta velikodušni dar se odbor tega društva v svojem in imenu vseh članov prav iskreno zahvaljuje.

—r— **Učenke deklške ljudske šole v Ribnici** so bile letos prav pridne. Izdelale so za naše vojake in ranjence: 12 srajc, 136 robcev, 68 parov obojnikov, 61 parov zapestnikov, 19 parov nogavic, 41 parov palčnikov, 79 snežnih oglavnic, 18 parov dokolenic, 5 pasov, 134 parov nogavic iz Bielrothovega papirja in 3900 papirnatih podplatov. Denar za volno in papir — 266 K — so nabrale učiteljice in

učenke. Izdelovale pa so te razne predmete prav pridno učenke IV. in V. razr.

—r— **Povišanje.** Josip Pavčič, c. kr. učitelj na vadnici ljubljanskega učiteljskega, je uvrščen iz X. plačilnega razreda v IX. plačilni razred.

—r— **Umril je v Cerkljah na Dolenjskem** posestnik in gostilničar Alojzij Marinšek. Rajniki je bil predsednik Ciril-Metodove podružnice in iskren prijatelj šolstva. — Časten mu spomin!

Štajerske vesti.

TEREZIJA KENETOVA.

Učiteljski zbor štirirazredne ljudske šole v Globokem pri Brežicah javlja tožno vest, da je njegova najdražja koleginja, učiteljica Terezija Kenetova, po kratki in mučni bolezni, stara 24 let, dne 21. maja t. l. zjutraj preminula. — Nepozabno pokojnico smo pokopali v nedeljo, dne 23. maja. — Bodi ljubeznivi, zvesti in marljivi tovarišiči ohranjen najblažji spomin!

—š— **Zahvala.** Podpisana se srčno zahvaljuje velečastitemu gospodu Avgustu Jagru, župniku v Galiciji, za darovanih 10 K. Za to vsoto je podpisana nakupila volne in je napravila nogavice za naše vrle bojovnike. — V Pirešci, dne 22. maja 1915. — Ana Hrevatinova, učiteljica v Pirešci.

—š— **Šole v Mariboru.** Iz Maribora poročajo, da so tamkaj zaprli vse šole.

—š— **Občni zbor »Slovenskega čebelarstva društva na Štajerskem** se vrši v nedeljo, dne 6. junija, ob 2. uri popoldne v društvenem čebelnjaku pri deželni kmetijski šoli v Št. Jurju ob Južni železnici po običajnem vzporedju, namreč s poročili tajnika, blagajnika in volitvami. — Gospod Jurančič napravi en umeten roj ter predava o njem. — K obliki udeležbi vabi za odbor Tom. Kurbus, t. č. predsednik.

—š— **Poljaki v Mariboru.** Iz Maribora priobčuje krakovska »Nowa Reforma« daljši dopis, ki pravi tudi to-le: S podporo okrajnega glavarja dr. Weissa in okrajnega šolskega nadzornika Dreflaka se je v Krčevini pri Mariboru otvorila štirirazredna poljska ljudska šola. Trije razredi so nastanjeni v šolskem poslopju, za en razred pa so najeli sobo v privatni hiši. Na poljski šoli poučujeta učiteljici Marja Bandrowska in Mihalina Fialkowska ter katehet Lukasik. Več poljskih dečkov obiskuje mariborsko gimnazijo in realko. Učne knjige sta jim brezplačno preskrbela ravnatelj dr. Tomišek in dr. Bittner.

—š— **Iz Loke pri Zidanem mostu** nam pišejo: Na severnem bojišču je bil ranjen praporščak Stanko Jurko, sin razborškega šolskega vodje tovariša Blaža Jurka. Sedaj se zdravi na Dunaju v vojaški bolnišnici.

Goriške vesti.

—g— **Dani Čebular**, c. kr. davčni asistent v Sežani, sin vpojenega profesorja Čebularja v Gorici, je bil odšel na bojno polje in se je hrabro boril na severnem bojišču. Prišel je v rusko ujetništvo in je bil v bolnišnici v Nižnem Novgorodu umrl dne 27. novembra 1914. Sedaj je bila uradno sporočena njegova smrt.

—g— **Goriški deželni odbor** se je preselil na Dunaj in bo uradoval odslej tam. Odšlo je na Dunaj več deželnih uradnikov z deželnim glavarjem dr. Faiduttiem vred; izmed deželnih odbornikov sta odšla na Dunaj dr. Flego in dr. Pinavčig.

—g— **Občinski svet v Gorici** je razpuščen. Imenovan je vladni komisar.

—g— **Furlansko sirotišče.** To sirotišče ima biti v kratkem otvorjeno. Vsi župani furlanskega dela dežele in duhovniki so dobili povabilo, naj naznanijo vse sirote iz vseh svojih občin, ki naj se sprejmejo v sirotišče; treba naznaniti tudi ime in priimek rajnega očeta; ako je bil vojak, njegovo šaržo, ali je padel na bojnem polju, ali je umrl na posledicah ran ali bolezni, dobljene v vojni; to treba tudi uradno dokazati. Treba naznaniti dalje ime pokojne matere in prispevek ki bi ga plačevala občina za siroto. — Deželni glavar dr. Faidutti se je peljal te dni zaradi tega na Dunaj, da se udeleži seje osrednjega odbora za varstvo otrok in oskrbo mladih in tam izpregovori o sirotišču ter mu izposluje kako podporo. — Tako sirotišče v današnjih časih, to je nekaj človekoljubnega, dobrega. Slovenci imamo tudi povod za slovensko sirotišče. Kaj takega, kakor v Furlaniji, naj se stori tudi za slovenske sirote.

Tržaške vesti.

—t— **Vladni komisar v Trstu.** Namestnik baron pl. Fries-Skene je poveril začasno upravne posle mestne občine tržaške namestništvu svetniku Ivanu Krekich-Strassoldo pl. Treulandu. Župan mu je že izročil občinske posle.

—t— **Tržaško namestništvo v Postojni.** Uradno se razglašja, da sta c. kr. namestništvo za Primorsko in čerkovski oddelek namestniškega računskega oddelka prenesla svoj uradni sedež v Postojno, in sicer v poslopje c. kr. okrajnega glavarstva.

—t— **Meščanska straža v Trstu.** Za vzdrževanje reda in varnosti se je s privolitvijo cesarskega komisariata v Trstu ustanovil poseben zbor meščanske straže kot oboženi izvrševalni organ za določene naloge, namreč za javni mir, za pomoč v nužnih slučajih, za redno razdelitev živil in varstvo javne in zasebne imovine.

—t— **Uvrstitev oproščencev.** Vsi dosedaj aktivne službe oproščeni nameščenci uradov, šol, industrijskih, trgovskih in drugih podjetij, ki so morala zaradi vojnih dogodkov svoje delovanje ustaviti, se morajo — v ogib kazenskih nasledkov — takoj predstaviti svojemu dopolnilnemu krdelu, dopolnilnemu poveljništvu, oziroma črnovojniškemu poveljništvu.

—t— **Šolski pouk na tržaških šolah.** V »Edinosti« čitamo: Po sprejetih informacijah moremo poročati, da je njegova ekselena gospod namestnik ukrenil, da se bo redni šolski pouk nadaljeval brez razlike na vseh šolah v mestu vse do konca šolskega leta. Ni izključeno, da bi se moglo šolsko poslovanje raztegniti tudi preko velikih počitnic. — Mnogo je Tržčanov, ki žele, da bi tudi obrtne-nadaljevalne šole in podobne šole zopet začele s poukom. To bi bilo prevsem v moralnem interesu mladine, ki je sedaj večinoma prepuščena sama sebi; ker ni doma očetov, da bi jo nadzirali in čuvali pred propastjo.

—t— **Deželni šolski nadzornik Fran Matejčić** je daroval v počestitev spomina svojega sošolca in prijatelja poslanca prof. M. Mandiča CMD za Istro 20 K, Dijaškemu podpornemu društvu v Pazinu 20 K, moški podružnici CMD v Trstu 20 kron in ženski podružnici CMD v Trstu 10 K.

—t— **Občni zbor ženske podružnice CMD.** Poročilo blagajničarke gospodične Štrekljeve se je glasilo: V tem letu je izbruhnila svetovna vojna, in naravno je, da je to jako neugodno vplivalo na delovanje naše podružnice, vendar pri vsem tem dohodki niso zaostali pred onimi prejšnjih let. Na tem imamo zahvaliti veliko požrtvovalnost vseh naših rodoljubnih slojev. Račun kaže: Dohodki: Preostanek 1913. leta 1480 K 13 vin., darovi 437 K 53 vin., cvetični dan 4269 K 66 vin., Ciril-Metodov ples februarja 1914 500 K, dar posojilnice 200 K, Božičnik (darovi) 3863 K 36 vin., udnina 158 K, skupno 10.968 K 68 vin. Troški: Vrtec Rocol 500 kron, razni stroški 55 K 40 vin., poštnina 15 K, tiskarna 60 K 50 vin., 485 parov črevljev 2530 K 90 vin., 535 oblek 1138 kron 20 vin., poslali v Ljubljano 4500 K, skupno 8799 K. — Preostanek 2169 K 68 vin. Izrekam srčno hvalo vsem, ki so delovali, da smo dosegli tako lep uspeh.

—t— **V vojake je odšel** tudi državni in deželni poslanec dr. Otokar Rybač, ki je bil potrjen pri zadnjem prebiranju dru-

Če gospodinja ne ve, katero primes naj vzame k zrnati kavi, naj poskusi Kathreinerjevo Kneippovosladnokavo.

Popolnoma bo zadovoljna.

Pri poskusu je paziti, prostim, na predpis skuhano. Dobi se povsod. Kdor hoče kraj zastančnega štati o tej kavini piječi, naj piše Kathreinerjevim tvornikom za sladno kavo d. dr., Dunaj 1., Annagasse 61. 6.

gega črnovojniškega poziva v Trstu. Dr. Rybař se nahaja v garniziji 97. pešpolka v Ljutomeru. Z njim vred je bilo potrjenih tudi več drugih znanih voditeljev tržaškega Slovenstva.

—i— **Za spomenik** umrlemu poslancu profesorju Matku Mandiču je votirala kastavska občina 1000 K. Tudi je določila na domačem pokopališču poseben častni grob, kamor bodo prepeljali Mandičevo truplo, čim nastanejo normalnejše prilike.

Koroške vesti.

—k— **Vojne poroke.** V Brežah na Koroškem, kjer je zdaj šola enoletnih prostovoljcev, sta se pred odhodom na bojišče poročila dva enoletna prostovoljca, Jurij Giureo z učiteljico Emilijo Gorzovo iz Trsta in Emil Tomšič z učiteljico Ano Krašovičovo s Kranjskega. — Obilo sreče!

—k— **Na boj!** Pišejo nam iz beljaške okolice: Naša ljudskošolska mladina sedaj marljivo pokončava ljutega sovražnika našega kmeta — rjavega hrošča. Generali smo učitelji, ki smo s svojo vojsko vedno na mestu, kadar je treba pomagati sosedom.

—k— **Umrli** je pri Sv. Marijeti v Rožu na Koroškem nadučitelj Ivan G a b r o n. — Bodi mu blag spomin!

Splošni vestnik.

Cenzura v — Nemčiji. Nemški minister za notranje stvari je izdal naredbo o cenzuri in je dal nje načela potom namestnika vojnega ministra priobčiti tudi vsem zapovedujočim generalom. Naredba se glasi: »Preventivna cenzura je splošno predpisana samo za militarične članke. — Za politiške članke ali drugo vsebino časopisov naj se — ako pristojni militarični poveljnik ni izdal drugačnih odredb — zaradi za časa vojne v tem pogledu dobljenih izkustev navadno ne uvaža. Le izdatni in pogostejši pregreški morejo eventualno dovesti do uvedbe preventivne cenzure nad gotovimi listi. Glede načina izvajanja cenzure in kontrole je načelno izhajati s stališča, da se je pri tem brezpogojno izogibati vsem malenkostnim vidikom in da je vmes poseči le tam, kjer to zahtevajo važni interese, ki naj jih čuva država. Ako se bo postopalo tem vidikom primerno, se bodo izpremembe in črtanja omejala na jako malo število slučajev. Posebno se je, kolikor le možno, izogibati, da bi se ponatiski ali izvadki iz velikih listov, izhajajočih v drugih krajih, plenili bodi v celoti, bodi v posameznostih. Četudi so policijske cenzurne oblasti brez dvoma opravičene do takih zaplem, vendar na sploh ni primerno, da se izjava kakega povsod širjenega lista v posameznih krajih prepoveduje ali pa dovoljuje šele v izpremenjeni obliki. Izjeme, ki jih zahtevajo posebne krajne razmere, naj spadajo med redkosti. Dalje je pri izvajanju cenzure in kontrole, kolikor le možno, jemati ozira na tehnične naprave posebno manjših listov in se je izogibati odredbam, ki bi mogle obrat občutno motiti ali celo onemogočiti. Tudi treba povsod poskrbeti, da se izvajanje cenzure glede časa predložitve, proučenja in vračanja dotičnih tiskovnih predmetov, po možnosti priklada uredniškemu in ekspedicijskemu obratu. Prosim, da naložite v vpoštev prihajajočim policijskim oblastim tamošnje provincije, naj postopajo po teh načelih, ako ne nasprotujejo temu druge odredbe pristojnih militaričnih poveljnikov. Prosim, da o vsebini te naredbe obvestite namestnike zapovedujočih generalov, guvernerje itd. Izredno bi bilo želeli, da bi tudi cenzuro neposredno izvajajoče militarične oblasti postopale po teh načelih«. — Da ne bo nesporazumljenja, opozarjamo vnovič, da je tako odredbo izdal minister za notranje stvari v — Nemčiji!

Jubilej poštinih znamk. Pred 75. leti so uvedli prve poštne znamke, in sicer v Angliji. Dne 6. maja 1840. so pričeli v Angliji prilepljati na pisma prve barvaste koščke papirja z označbo višine poštne, ki si brez njih sedaj sploh ne moremo več predstavljati dopisovanja. Anglijo je kmalu posnemala Švica, potem pa vse evropske države in države ostalih delov sveta. In tako imamo danes, po 75. letih, okolo 40.000 raznih vrst znamk. Ničče ni dovolj bogat, da bi si mogel nabaviti popolno zbirko znamk, ker so nekatere silno drage.

OKLIC

predsedništva deželnega pomožnega društva »Rdečega križa«.

Nezvestoba Italije nam je naložila še eno novo vojno. Nov močan nasprotnik se je s tem pridružil množici sovražnikov,

ki hoče omajati stebre čestite države Habsburžanov. Junaški sinovi Avstrije bodo z veseljem in zaničevanjem smrti začeli boj proti nezvestemu nekdanjemu zavezniku v zavesti, da je ta boj najbolj pravičen, kar jih je kdaj videl svet. Mnogo junaških bojevnikov bo zopet krvavelo za veličine in čast naše ljube domovine.

Mi pa, ki nam ni prisojeno vihteti meča, imamo neodvrtljivo dolžnost, po možnosti pripomoči, da se zacelijo rane in bolečine naših junakov.

Zaradi tega se obrača predsedništvo Deželnega in gospejnega pomožnega društva »Rdečega križa« v Ljubljani na vse prebivalstvo Kranjske, ki je podalo že toliko dokazov svoje požrtvovalnosti, naj ponovno skrbi za to, da se olajša usoda naših ranjenih junakov. Vsak naj pošlje, kar more pogrešati. Posebno dobrodošle so rjuhe, srajce, spodnje hlače, nogavice in razna okrepčila. Darovi naj se oddajo v skladišču Deželnega in gospejnega pomožnega društva, Cesarja Franca Jožefa zavetišče, Ljubljana, Stara pot št. 3.

»Zvonček« za junji izide nekoliko pozneje, ker niso pravočasno prišli naročeni klišaji.

»Popotnik« je dotiskan. Upravništvo ga razpošlje, ko bo to mogoče.

Popravek. V pesmi »Materina žepna ruta«, priobčeni v zadnji naši številki, se mora tretji verz glasiti pravilno »Poljub naté, spomin grenak, sladak —«

LISTNICA UREDNIŠTVA.

Tovariš Vilko M a z i, učitelj na Rakovniku pri Ljubljani, pošilja s severnega bojišča vsem tovarišem in tovarišicam potom našega uredništva presrčne pozdrave. — J. B. v Št.: Vaša jeza je neopravičena. Knjige, ki je ne poznamo, ne moremo oceniti, torej tudi ne priporočati. Tako je tudi z zbirko, ki nosi naslov »Vojaške narodne pesmi« in ki je baje izšla v Ljubljani. — Na vse strani: Živimo v izrednih in težkih razmerah, zato prosimo potrpljenja, ako ni vse tako, kakor bi sami radi in kakor si to žele naši naročniki. Za list storimo vse, kar je v danih razmerah mogoče. Čudežev pa ne znamo delati!

Izdajatelj in odgovorni urednik:
Radivoj Korene.

Last in založba »Zaveze avstrijskega jugoslovenskega učiteljstva«.

Tiska »Učiteljska tiskarna« v Ljubljani.

Naš denarni zavod

Geslo: Kar plodonosno naložim
v pomoč le sebi podarim

Hranilnica in posojilnica Učiteljskega konvikta v Ljubljani.

registrovana zadruga s omejenim jamstvom.

Promet do 31. maja 1915. K 61.979'69.

Uradne ure: Vsak četrtek od 1/2. — 1/2. 3. popoldne in vsako soboto od 8.—7. zvečer

Knjigoveznica

Anton Janežič

Ljubljana

Florijanska ulica 14

se priporoča slav. šolskim vodstvom in gg. učiteljem za izvrševanje vseh v knjigoveško stroko spadajočih del.

Pri večjih naročilih 10% popusta.

Orgle, harmonie
piana in pianina

dobavi c. kr. dvorni dobavitelj

Jan Tuček

Kutna Hora, Češko.

Pošilja cenike brezplačno in franko.

Ustanovljeno leta 1869

Zaloga pohištva in tapetniškega blaga

J. Pogáčnik
mizarstvo.

Ljubljana, Marije Terezije c. št. 11 (Kolizej)

Zaloga spalnih ter jedilnih sob v različnih : najnovjših slogih. :

Zaloga otomanov, divanov, žimnic : in otroških vozičkov.

Popolna spalna oprava za dve osebi K 350.-

zgotovljena iz tu- ali inozemskega oreha ali hrasta.

Ker je trpežni izdelek je posebno priporočljivo za one, kateri se mnogokrat selijo. **Obstoječa 2 dvovratni omari, 2 postelji, 2 nočni omarici, en umivalnik z marmornasto ploščo in ogledalom.**

Zahtevajte najnovjši katalog, kateri obsega nad 300 mod. slik

Staršem, mladino ljubom, šolskim vodstvom, krajnim šolskim svetom in cenj. knjižnicam priporoča »Učiteljska tiskarna« v Ljubljani sledeče

„Mladinske spise“

1. Mišjakovega Julčka zbrani spisi I., II., III., IV., V. in VI. zvezek à K 1.—
2. A. Rapč: Mladini, I., II., III., IV. in V. zvezek „ „ 1.—
3. E. Gangl: Zbrani spisi, I., II. in III. zvezek „ „ 1.—
4. A. Rapč: Dane „ „ 1.—
5. J. Slapšak: Turki pred Sv. Tilnom „ „ 1:20
6. Jos. Ribičič: Kraljestvo čebel „ „ —80
7. Jos. Ribičič: Vsem dobrim „ „ 1.—
8. Pav. Flerč: Babica pripoveduje I. in II. zvezek. „ „ —60
9. Pav. Flerč: F. Palnakovi spisi, I. in II. zvezek „ „ 1.—
10. Ivo Trošt: Moja setev I. in II. zvezek „ „ 1.—
11. Janko Žirovnik: Narodne pesmi za mladino, I., II. in III. zvezek „ „ —20

FR. P. ZAJEC, Ljubljana, Stari trg št. 9

Izprašani optik.

Zalagatelj c. in kr. armade, vojne mornarice, domobrancev i. t. d.

Očala in ščipalniki natančno po zdravniških predpisih. Toplomeri, barometri, mikroskopi, daljnogledi Busch, Oerz, Zeiss i. t. d.

Fotografični aparati itd.

Moderno urejena delavnica z električnim obratom.

Ceniki brezplačno.

Tovarniška zaloga priznana najboljših švicarskih ur kakor tudi zlatnine in srebrnine.

Zaloga raznega risalnega orodja za dijake, inženirje, arhitekte itd.

Strogo solidna tvrdka!!

Ogromno število polvalnih pisem na razpolago.

Krasni ceniki na zahtevo zastoj.

Cene solidne!

Postrežba točna!

Gramofoni od K 20.— naprej, plošče od K 1.50 naprej vedno v zalogi.

Naročajte in širite »Učiteljskega Tovariša.«

Prva gorenjska razpošiljalnica

IVAN SAVNIK

Kranj

172

razpošilja na vse strani sveta najmodernejše in najtrpežnejše klobuke v vseh cenah in oblikah od kron 3.— dalje.

Cevlje za dame in gospode prvovrstne kakovosti prodaja pod konkurenčno ceno.

Za neugajajoče se vrne denar.

Meseca avgusta izide bogato ilustriran cenik.

Za stare cene

moreš še dobiti ostanke blaga le dobrih, zajamčenih kvalit, kakršne izdelujejo naše znane ročne tkalnice

M. JIRSOVE v Novem Hrádku nad Melo, Češko.

Ostanki, združeni po volji: barhentli, flanelo, kanafasi, oxfordi, deleni, zefir, saten, platno, kosi 2—10 m dolgi, 45 m za 24 K še boljše vrste 45 m za 30 K, a najlepši za 33 K. 1 kos kanafasa 23 m v širini 78 cm K 14.40, 1 kos kanafasa 16 m v širini 117 cm K 14.40, 1 kos platna, za srajce 20 m v širini 82 cm K 14.40. Po nakaznici in nad 20 K franko. Kar ne bi ugajalo, se vzame nazaj in znesek vrne. Naj nihče ne zamudi te prilike, kdor hoče imeti nekaj res lepnega in cenenejšega, kakor potrjuje cela vrsta došlih pisem.

Agitirajte za svoje glasilo! Pridobivajte mu novih naročnikov!